

Het verhaal van Bunker M te Vroenhoven

Beste lezers,

U rijdt misschien regelmatig over de brug van Vroenhoven en passeert dan de bunker M niet wetende wat zich daar op de 10^e mei 1940 's morgens vroeg heeft afgespeeld. Vandaar dit artikel.

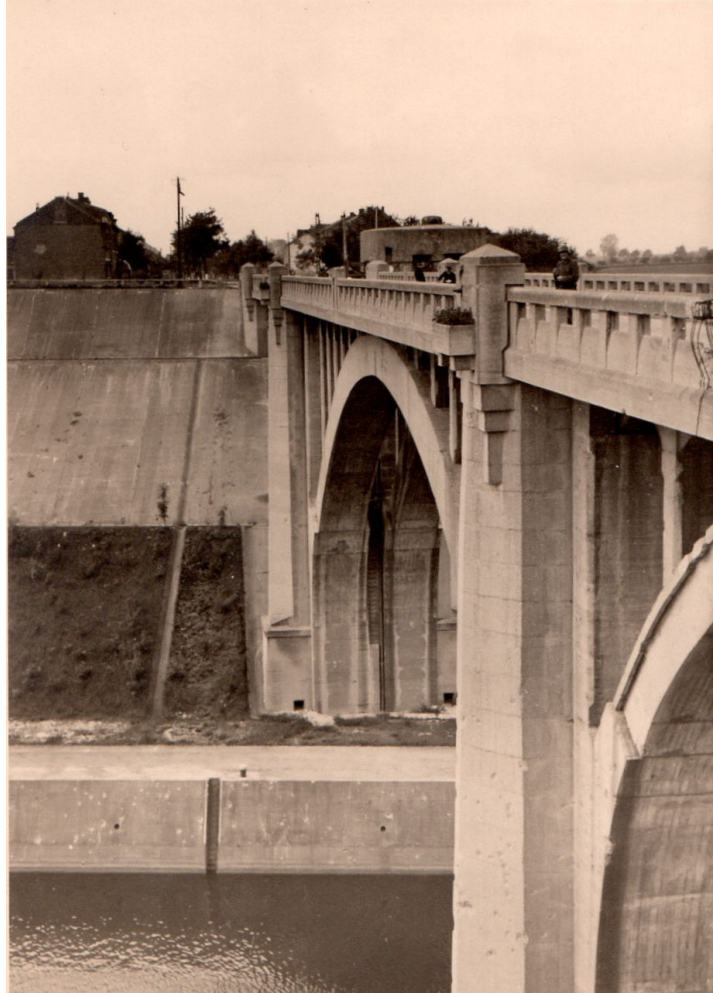
De bouw van de brug en bunker

Inzake de brug: de bouw van de brug van Vroenhoven vond plaats in 1933 door de firma Monnoyer en Fricero, was 105 meter lang en volledig gemaakt uit beton. Het was van cruciaal belang dat de bruggen van Kanne, Vroenhoven en Veldwezelt ingeval van een invasie tijdig vernietigd zouden worden om zo te voorkomen dat de vijand het binnenland kon binnendringen en van hieruit richting de forten van Luik kon doorstoten en deze vanuit de rug aan te vallen. Hoewel het fort van Eben Emael de bruggen onder vuur kon nemen, was het toch nodig het kanaal in deze sector te voorzien van extra bunkers.

Nadat de strategische plannen door het ministerie van Landsverdediging en de Generale Staf waren uitgetekend en de budgetten waren goedgekeurd, kon aan het werken aan de bunkers worden begonnen. De concrete uitvoering van de militaire plannen werd overgelaten aan een vijftal regionale directies. De versterkingswerken aan het Albert Kanaal werden gesuperviseerd door de derde 'Directie van de Genie en de Versterkingswerken Luik'. Van hieruit werden de verkenningen ondernomen, de bunkerplannen uitgetekend en het lastenboek opgesteld. Eens deze voorbereidingen achter de rug waren, werden de werken bij openbare aanbesteding uitgeschreven. Uiteindelijk werd voor de bouw van bunker M te Vroenhoven gekozen voor (net als de bunker N te Veldwezelt) de firma De Backer et Fils uit Flémalle. De kosten bedroegen 373.000 Bfr. Bouwjaar was 1934, eind 1936 waren de werken aan de anti-tankbunker afgerond.

(foto 1: Luchtfoto brug en bunker M te Vroenhoven)

(Foto 2: foto brug en bunker)

Indeling van de bunker

Via de geknikte ingang van de bunker of chicane kan men de bunker betreden. Het voornaamste voordeel hiervan was dat de vijand niet rechtstreeks in de bunker zelf kon schieten. Er waren 2 deuren. De eerste deur, een simpele traliedeur, gaf toegang tot de chicane. De volgende zwaardere blindendeur was aan de binnenkant met een stalen plaat afgesloten. Als verdediging was er een schietgat voor een licht vuurwapen en een granaatwerpgat. In de overige muren van de bunker vinden we eveneens deze gaten om de vijand in deze dode hoeken te verdrijven.

Binnen in de bunker aangekomen, is links de trap voor naar beneden naar de kelderverdieping. Hier bevinden zich de munitieruimte, ruistruimte en de toiletten. De toiletten bestonden uit een simpel gat in de vloer met daaronder een sterfput. Terug naar boven, dan zijn er een drietal ruimtes. Vanuit binnen gezien aan de linkerkant de kanonruimte voor het 47 mm kanon welk stond opgesteld op een rolpaard of vaste affuit. De fabrikant was Fonderie Royal des Canons uit Luik. De middelste kamer was voor de Maxim mitrailleur en de rechter kamer voor de schijnwerper van het type Willocq-Bottin. Via klimijzers kon men de stalen observatieklok in het dak bereiken. Dit type Cloche F.M. woog 16 ton en had 6 glazen kijksleuven met een zicht van 360 graden. De glazen konden worden weggenomen om de vijand onder vuur te nemen.

(Foto 3: bunker achteraanzicht)

(Foto 4: bunker vooraanzicht)

Bezetting van de bunker

De sector Vroenhoven werd op de 10^e mei 1940 verdedigd door de 18^e Linie. Voor de bewaking en bezetting van de bruggen en de bunker(s) zorgden echter de grenswielrijders Limburg. Vanaf 1934 kregen de grensfietseenheden die de posten van Vroenhoven tot Vucht bemanden, hun eigen kazerne genaamd Caritat in Lanaken (waar nu de Gobo ligt, vlakbij de Sappi). De kazerne werd geleid door kapitein Giddelo. Jaar in jaar uit reden ze hun inspectierondes langs de bunkers. Ze hoorden bij Lanaken en waren geliefd onder de bevolking. Ze kwamen ook vaak uit de eigen streek. Bijvoorbeeld

Pieter Crauwels (zijn naam zult u nog vaker tegenkomen) die zelf vlakbij de brug van Vroenhoven woonde.

De bezetting van de bunker M bestond in theorie uit 12 soldaten +1 overste inclusief de schildwachten bij de bruggen.

Wie waren er (in theorie) op de 10^e mei 1940:

- 1) Peletonoverste graaf Roger de Lichtervelde (was op het moment van de aanval in de kazerne te Lanaken)
 - 2) Sergeant Pieter Crauwels (gesneuveld)
 - 3) Korporaal Penneman
 - 4) Korporaal Neys (gesneuveld)
 - 5) Korporaal De Spiegelaere (gesneuveld)
 - 6) Soldaat Baeten
 - 7) Soldaat Meers
 - 8) Soldaat Cramer
 - 9) Soldaat Tallemans
 - 10) Soldaat Coemans
 - 11) Soldaat ... (naam niet bekend-gesneuveld)
 - 12) Soldaat Martin Dreesen (schildwacht)
 - 13) Soldaat Degrijse (schildwacht)
- en
- 14) Wachtmeester van de Rijkswacht Ignoul (gesneuveld)

Jan Neijs - Jean Hubert Ignoul - Leon Despiegelaere - Pieter Crauwels

De aanval

In de strategie van "Fall Gelb" nam het Albert Kanaal een bijzondere plaats in. De snelle doorbraak van het 6^e Leger van Van Reichenau tussen Roermond en Luik, hing af van de ogenblikkelijke neutralisatie van het Fort Eben Emael, tezelfdertijd als de verovering van de intacte bruggen over het Albert Kanaal. Maar het dispositief van de Belgische verdediging liet niet toe deze objecten te bereiken met bekende orthodoxe methodes, eveneens niet met de inzet van parachutisten. Om het verrassingseffect optimaal te benutten, besliste de Führer de Benelux zonder waarschuwing aan te

vallen. Daarenboven had hij het nieuwe idee om transportzweefvliegtuigen te gebruiken. Deze zouden 15 minuten eerder landen dan het moment van de overschrijding van de Nederlandse en Belgische grenzen door de grondtroepen. In totaal werden voor de aanval op het fort en de 3 bruggen (Kanne, Vroenhoven en Veldwezelt) 42 zwevers van het type DFS 230 ingezet met een totale bemanning van ongeveer 440 man. De groep voor de aanval op de brug van Vroenhoven kreeg de naam Beton (genoemd naar het bouwproduct van de brug) en bestond uit 11 zwevers en 117 man. Chef van de groep was *Oberleutnant* Schacht.

De zwevers vertrokken vanuit 2 burgervliegvelden (vanwege de geheimhouding) te Köln om 3:30 en werden getrokken door Junkers 52. Vuurbakens moesten de piloten leiden tot Aken (afstand circa 75 km) waar de noodzakelijke hoogte van 2.600 meter was bereikt die de zwevers nodig hadden om de afstand te kunnen overbruggen vanaf Aken tot aan het fort en/of de bruggen. Vanaf Aken (circa 38 km op eigen kracht voor de brug van Vroenhoven) vlogen de zwevers vervolgens op eigen kracht naar hun doel waar ze in de schemer geruisloos zouden landen rond 4:15. Echter door rugwind waren de vliegtuigen eerder bij het loskoppelpunt bij Aken (Vetschau berg) aangekomen en hadden hierdoor de beoogde hoogte van 2.600 meter nog niet bereikt. De Junkers die veel lawaai maakten, moesten noodgedwongen doorvliegen boven vijandig gebied en de zwevers werden vervolgens boven Gulpen (Nederland) losgekoppeld. De hele aanval stond op mislukken. Het Nederlands luchtafweer heeft op de vliegtuigen (zonder enig succes) gevraagd hetgeen de Belgen hoorden. Deze keer is het voor Nederland werd gezegd door de soldaten bij de bruggen. Helaas was er op dat moment nauwelijks of geen samenwerking en/of communicatie tussen het Belgisch en Nederlands leger.

Het was 04 uur 15 toen de aanvalsgroep "Beton" zijn zwevers neerzette in de velden nabij de brug, recht in de gevechtsstellingen van de 1ste Cie en van het linker peleton van de 2de Cie (18de Linie). Er waren er 7 op de westelijke oever geland en 3 op de oostelijke. Groep 2 moest in de buurt van Düren een noodlanding maken en nam daardoor geen deel aan de aanval. Verlamd door de plotselinge actie reageerden de Belgen nauwelijks. De zwevers hadden nog maar net de grond geraakt, of de para's sprongen al uit hun vliegtuig, de wapens in de aanslag, vuurden buien uit hun machinepistolen en wierpen granaten naar de Belgen.

Opdracht tot het laten springen van de bruggen

Wie gaf de opdracht om de brug te laten springen:

- 1) Koning Leopold III
- 2) Kapitein Giddelo van de kazerne te Lanaken
- 3) De Peletonoverste of de hoogste in rang van de bunker zelf

De fortcommandant van Eben Emael, Jean Jottrand, had enkel de bevoegdheid tot oplazen van de bruggen van Lanaye en Kanne. Dus niet over de bruggen van Vroenhoven en Veldwezelt. Hierover had Giddelo het bevel. Jottrand heeft tijdig de opdracht gegeven om de bruggen van Lanaye en Kanne te laten springen. Beide bruggen zijn dan ook vernietigd door de Belgen.

De beslissing door de bezetting van de brug zelf werd alleen genomen als de vijand daadwerkelijk met tanks ed de brug naderde en deze wilden oversteken. Toen de zwevers landen, moest het grondleger de grens nog overschrijden. Leopold III had andere zorgen, de kazerne te Lanaken werd direct gebombardeerd waarbij kapitein Giddelo om het leven kwam en waarbij de telefoonkamer werd vernietigd. Het was nu aan de bunkerbezetting zelf.

In de vroege ochtend is soldaat Martin Dreessen bezig om de radio uit het wachtlokaal over te brengen naar de bunker. De dienst van soldaat Degrijse zit erop. Martin zal hem aflossen. Maar als Degrijse de bunker wil binnengaan, roept Dreessen hem terug. Boven de brug cirkelen een tiental vliegtuigen in “nood” dacht hij. Ze maken geen geluid, transport zwevers waren niet gekend in de oorlogsvoering. De link naar een aanval werd hierdoor niet gelegd. Ze roepen hun wachtcommandant abri-overste sergeant Pieter Crauwels erbij. Dreessen: “rond 4.20 ’s ochtends bemerkte ik een vreemdsoortig vliegtuig dat geruisloos op me aan kwam gevlogen uit de richting van Maastricht en dat op een hoogte van ongeveer 20 meter boven mijn hoofd, rechts afzwenkte en daar neerstortte op ’n vijftigtal meter van een kleine bunker beneden aan de weg die onder de brug doorliep”. Maar niet iedereen begreep het gevaar van de situatie ten volle. Wachtmeester Ignoul van de Rijkswacht die ook dienst heeft bij de brug loopt naar het toestel. Misleid door de Duitse rookbommen denk hij dat het in brand staat en wil de bemanning arresteren. Hij loopt recht in het machinegeweervuur en wordt geraakt in zijn benen. Ondanks zijn verwondingen weet hij zich naar de ingang van de bunker te slepen waar korporaal Penneman hem naar binnen helpt en vervolgens de binnenpantserdeur sluit. Van alle kanten vallen nu zwaar bewapende Duitse soldaten aan en sergeant Crauwels probeert tevergeefs telefonisch contact te krijgen met kapitein Giddelo in de kazerne te Lanaken, de man die dus het bevel om de brug te laten springen moest geven. Het meest verontrustende is wel dat er vanaf richting Maastricht een Duitser de brug is opgekropen. Met het pistool in de hand komt hij steeds dichterbij maar weet handig buiten schot te blijven. Als hij vlak bij de bunker is, gooien ze Mills granaten uit de granaat uitwerpgaten. Ze kunnen zelf niet zien met welk resultaat.

Juist op dat moment plaatst een Duitse Stuka-jachtbommenwerper een voltreffer op de kazerne waarbij commandant Giddelo dus om het leven komt. Na enige discussie tussen Crauwels en Neys besluit Crauwels nu zelf om de brug te laten springen. Met zijn korporaals Neys en De Spiegelaere gaat hij naar de deuren om het lont en de aanzetdoos te ontsteken. De bruggen waren ondermijnd, echter niet met elektrische ontstekers. De andere soldaten worden naar de kelderverdieping gestuurd. Dan volgt er een enorme explosie. Maar het is niet de brug!

Gefreiter Stenzel ziet namelijk het brandend lont en rukt deze los. Vervolgens plaatsen ander Duitse soldaten een speciale springlading op de pantserdeur van de bunker. Het gevolg is afschrikwekkend, de explosie blaast het vloeibaar geworden metaal van de deur met een enorme drukgolf de bunker in. Meteen daarna gooien ze brandbommen naar binnen. Sergeant Crauwels, Jan Neys en De Siegelaere zijn op slag dood, maar wachtmeester Ignoul en een soldaat waarvan ik de naam niet weet proberen te ontsnappen. Ze worden meteen doodgeschoten. Op de benedenverdieping van de bunker schuilen nu korporaal Penneman, de wachtposten Degrijse en Dreessen en de soldaten Baeten, Meers, Cramer, Tallemans en Coemans. Schuilen is geen goed woord, in de ruimte is het door de brandbommen zo heet dat de eigen munitie nu begint te ontploffen. Door de brandwonden en de felle lichtflitsen zijn de meeste mannen blind. Ontkomen is niet mogelijk. Ze houden zich stil en wachten op wat komen gaat, levend verbranden of de verstikkingsdood. Ze zetten hun gasmasker op. De situatie duurt uren. Er wordt geweend, gebeden en geroepen om Gods hulp. En dan wordt het buiten stiller. Een van de soldaten die nog een beetje kan zien, gaat naar boven en wordt meteen gevangen genomen en moet zijn best doen de Duitsers te overtuigen dat er nog overlevenden zijn. Ze geloven hem eerst niet.

Calvarie (Klevarie)

Rond 4 uur die middag worden de 9 met brandwonden overdekte, verblinde mannen afgevoerd naar het ziekenhuis Calvarie in Maastricht. Vervolgens worden de soldaten in een sanitaire trein naar het

gevangenkamp van Hemert vervoerd. Dankzij de uitstekende verpleging kan soldaat Dreessen na 3 weken weer zien. Over het lot van de andere 8 soldaten heb ik geen verdere informatie.

Tenslotte

Met dit artikel heb ik geprobeerd u een beeld te schetsen van hetgeen er gebeurd is op die zo trieste 10^e mei 1940 in de bunker M te Vroenhoven en wil ik afsluiten met de woorden: herinner hun die hun leven gaven voor onze vrijheid.

Patrick Leenders